

זה הדבר

زوهدبرخ ZO HADEREKH

גליון 51, 29 בדצמבר 2010

הסתה כתרגיל הסטה

גל התלהמות גזענית – הצד השני של יוזמת החקיקה הגזענית של הממסד.

למי מועיל המסע הגזעני?

הפעילות הציבורית הגזענית מנצלת בציניות מצוקות חברתיות אמיתיות, כמו אבטלה, עוני, הזנחה ויוקר דיור. הכהניסטים ושותפיהם, לפי מיטב המסורת הגזענית, מציגים את הערבים כאחראים לאותן מצוקות, ומתבלים את ההסתה ברוטב לאומני-קלריקלי. התערובת הזאת היא חומר נפץ פוליטי, המרעיל את האווירה ועלול לגבות קורבנות.

אך לא במקרה זוכה ההסתה הגזענית לעידוד ממשלתי בחקיקה ובפרקטיקת האפליה מצד השלטון: הפניית הזעם של העניים היהודים נגד הערבים (וגם נגד כל מי שמוגדר כ"זר") מסיטה את הזעם החברתי ממי שבאמת אחראים לעוני ולמצוקה – ההון שבשלטון. הסטה כזאת הייתה תפקיד מרכזי של ממשלת הימין בראשות נתניהו. אך עתה, כאשר רבים לומדים מניסיונם, כי ממשלת הימין מנהלת מדיניות של העשרת העשירים והרחבת העוני ועלולה להוביל למלחמה נוספת – נחוץ להון שבשלטון גורם קיצוני יותר ומיליטנטי יותר, דוגמת הכהניסטים, כדי לפלג את העובדים והעניים ולזרוע עימותים על בסיס לאומי ודת.

לפני מאה שנה והיום

לפני כמאה שנה, ניהלו לנין ומפלגת הבולשביקים מערכה ציבורית נגד הדיכוי הלאומי והאנטישמיות ברוסיה הצארית. במרס 1914, ערב מלחמת העולם הראשונה, הציעה סיעתו של לנין בדומה הממלכתית (הפרלמנט של רוסיה הצארית) הצעת חוק "בדבר ביטול כל ההגבלות של זכויות היהודים וכל ההגבלות בכלל הקשורות במוצא או בהשתייכות ללאום כלשהו". לנין הסביר את ההתייחסות המיוחדת של הצעת החוק ליהודים בנימוק הבא: "שום לאום ברוסיה אינו מדוכא ואינו נרדף, כמו הלאום היהודי... די להזכיר את הפוגרומים האנטי יהודיים ואת פרשת בייליס" (- מנחם בייליס הועמד לדין באוקראינה ב-1913 בשל עלילת דם).

המערכה הציבורית נגד כל גילוי של אפליה ודיכוי, נגד כל אידיאולוגיה ופוליטיקה המטפחות איבה בין העמים, היא יישום של עקרון-העל – "פועלי כל הארצות התאחדו!". כמו לפני מאה שנה ברוסיה, גם היום בישראל, המערכה נגד גילויי הגזענות היא מרכיב מרכזי במערכה על הדמוקרטיה.

מאת תמר גוז'נסקי

ח"כ מוחמד ברכה (חד"ש) הציג שאילתה לגבי הדיון שקיים ראש הממשלה נתניהו ב-19.12, בנוכחות נציגי השב"כ, לגבי האזרחים הערבים. בדבריו בנושא הדגיש ברכה, כי במקום לדבר על ביטול כל צורות האפליה ועל תיקון עיוותים, נושא הדיון היה - ההקצנה כביכול בקרב הציבור הערבי. ברכה הוסיף ושאל: "האם לא הגיעה העת, שראש הממשלה לא ישמש מעין מאסטר בלתי נראה של מסע ההסתה נגד הציבור הערבי ושל החקיקה והאפליה נגד האזרחים הערבים?"

הדיון החשאי לגבי האוכלוסייה הערבית, שמסקנותיו לא פורסמו, הוא עוד גילוי של מה שנראה כהערכות מיוחדת של הממשלה וזרועות הכפייה שלה נגד האזרחים הערבים. גילוי קודם של אותה הערכות היה התרגיל המשטרתי-צבאי (7.10), שדימה הקמת מחנה מעצר בצומת מגידו עבור אלפי ערבים, בשל התנגדותם, כך נאמר, לטרנספר. וישנם, כמובן, הגילויים היומיומיים של האפליה והדיכוי של המיעוט הערבי בישראל, כולל ההרס החוזר ונשנה של הכפר אל עראקיב, הריסת הבתים בערים ערביות ובערים מעורבות, החנק התקציבי של הרשויות המקומיות הערביות, האבטלה ובמיוחד אבטלת הנשים, הפער המתרחב בין השיגי התלמידים הערבים לאלה של התלמידים היהודים, ועוד.

חשוב לזכור את מדיניות האפליה וההדרה הרשמית, בניצוחו של נתניהו, שעה שמנתחים את מכתב הרבנים ואת ההפגנות הגזעניות, המאורגנות בערים ברחבי הארץ. אמנם, ראש הממשלה נתניהו השמיע הסתייגות ממכתב הרבנים האנטי-ערבי ומ"לקיחת החוק בידיים" ביחס לפליטים, אך אלה דיבורים של העמדת פנים.

מי שעומד בראש קואליציה, שמפלגתו של ליברמן היא בה ציר מרכזי; מי שממשלתו ומרכיביה מחוקקים חוקי אפליה זה אחר זה; מי ששולח משטרה להגן על הפגנות כהניסטים, הנערכות ברישיון; מי שלא דרש מהיועץ המשפטי לממשלה לנקוט צעדים מוחשיים נגד רבנים גזענים – הוא שותף ראשי למסע הגזעני המחמיר נגד האזרחים הערבים.

חד"ש לצד ראשי הרשויות המקומיות השובתים

סיעת חד"ש ביקרה ב-21.12 באוהל המחאה של מרכז השלטון המקומי, הניצב מול הכנסת, כדי להביע הזדהות עם הדרישות של ראשי הרשויות המקומיות ושל עובדיהן. ראשי הרשויות המקומיות הודיעו, כי ב-28.12 תחל שביתה של כל הרשויות המקומיות.

בדיון בכנסת (22.12) תבע ח"כ מוחמד ברכה (חד"ש) להיענות לדרישת ראשי הרשויות המקומיות ולהעלות את תקציבי האיוון לרמה של 3 מיליארד שקל, ואת תקציבי הפיתוח לרמה של 600 מיליון שקל בשנה, כפי שהיה בשנת 2001.

בהמשך דבריו הציג ברכה את הקיפוח של הרשויות המוחלשות באמצעות מה שמכונה מאצ'ינג, כלומר התניית תקציב ממשד הרווחה בהשתתפות של הרשות המקומית במימון רבע מכלל ההוצאה. אם הרשות אינה מסוגלת לגייס את הסכום שנדרש ממנה כהשתתפות – כל התקציב הממשלתי הנוגע בדבר נמנע ממנה, ובסוף אותה שנה, הוא מועבר לרשויות חזקות, המסוגלות לממן את המאצ'ינג.

ההעלאה הדרסטית בתעריפי המים והקמת התאגידים בדרך להפרטה, ציין ברכה, הטילו עול קשה על הרשויות המקומיות, הצריכות לשלם בעד מים לגינון, לבתי ספר ועוד. ברכה הצטרף לתביעה להחזיר את הספקת המים לניהולן של העיריות.

להשתיק את הגזענים

בדיון בהצעות אי-האמון בממשלה (20.12), הוקיע ח"כ חנא סוייד (חד"ש) את המכתב הגזעני של הרבנים, הקורא לפגוע בזכות האזרחים הערבים לרכוש או לשכור דירה בערים המוגדרות יהודיות.

סוייד האשים את ממשלת נתניהו, שגם אינה פועלת נגד ההסתה הגזענית וגם מנהלת בעצמה מדיניות מפלה, המונעת מהתושבים הערבים לפתח את ישוביהם, לבנות בתים ולהקים מוסדות להשכלה גבוהה. הוא קרא להילחם בגזענות ולהשתיק את הקולות הרוחפים לנידוי ולהזרה של האוכלוסייה הערבית.

לחדש את בניית הדיור הציבורי

ח"כ דב חנין (חד"ש) האשים את הממשלה באחריות לכשל שוק עמוק בתחום הדיור. חנין קרא לשוב ולפתח מערכת של דיור ציבורי מוכר, שתבנה המדינה, כפי שמקובל ברוב ערי אירופה. דירות אלה יהיו כבעלות של המערכת העירונית או הממלכתית, ויעמדו לרשות הציבור במחירים בני-השגה.

בית דין לזרים

בדיון על הצעת חוק בדבר הקמת בית דין לזרים (21.12), התריע ח"כ דב חנין, כי זו הצעת חוק מסוכנת.

עצם הביטוי "בית-דין מיוחד לזרים" צריך לצלצל בפעמוני אזהרה. על אחת כמה וכמה, כאשר זה לא יהיה בית דין רגיל, אלא אחד שימונה בידי ועדה מיוחדת, שתרכיב הממשלה. בית דין זה יוכל לקיים את הדיונים שלו שלא בנוכחות הזרים, ואפילו בלי לגלות לזרים או לבאי כוחם מה תוכן הדיונים.

מחסום צבאי בכניסה לאום אל-פחם

ח"כ עופו אגבאריה (חד"ש) פנה (20.12) לסגן שר הביטחון בדרישה להסיר מייד את המחסום הצבאי, שהוצב בכניסה הדרומית לאום אל-פחם, ואשר לידו עורכים חיילים חיפויים בכליהם של העוברים ושבים. הצבת המחסום הצבאי פוגעת קשות במרקם החיים של האוכלוסייה, ויש לפנותו מייד – הדגיש אגבאריה.

בית המחוקקים

איסור שיווק קוסמטיקה שנוסתה על בע"ח

הכנסת אישרה (21.12) את חוק איסור שיווק תמרוקים, שבתהליך יצורם נערך ניסוי בבעלי חיים. הצעת החוק היא יוזמה משותפת של ח"כ איתן כבל וח"כ דב חנין. ח"כ חנין אמר, כי "הכנסת מיישרת קו עם הסטנדרטים המתקדמים בעולם, לפיהם אסור לנסות תכשירים קוסמטיים על בעלי חיים. ניסויים בבעלי חיים גורמים להם סבל, וקוסמטיקה איננה יכולה להצדיק סבל שכזה".

אחריות מזמין השירות לזכויות העובדים

ח"כ דב חנין העלה ב-22.12 בקריאה טרומית את הצעת החוק שיום, עם קבוצת ח"כים, להגנת זכויותיהם של עובדי הקבלן באמצעות הטלת אחריות לכך גם על המעסיק בפועל, שהזמין את שירותי הקבלן. הצעת החוק הזאת כבר עברה שלבי חקיקה בכנסת ה-15, אך הם לא הושלמו.

בשל התנגדות הממשלה להצעת החוק, הסכים חנין להפוך אותה להצעה רגילה לסדר היום, שהועברה לדיון בוועדת העבודה והרווחה.

חד"ש נערכת לבחירות

למועצת אגודת הסטודנטים בת"א

תא חד"ש באוניברסיטת ת"א נערך לבחירות למועצת אגודת הסטודנטים שנקבעו ל-29 בדצמבר. הבחירות הן אזוריות, והתא הציב מועמדים, יהודים וערבים, בשורה של חוגים.

פעילי חד"ש מפיצים מנשרים בעברית ובערבית, בהם נאמר: "חד"ש סטודנטים היא תנועת שמאל סטודנטאליית ערבית-יהודית עקרונית, הנאבקת בכיבוש, בגזענות ובאפליה בקמפוס כלפי ערבים, נשים, עניים ומזרחים".

פעילי חד"ש מתחייבים להמשיך לפעול למען זכויותיהם של כל סטודנטים וסטודנט, נגד צמצום מכסות המעונות, נגד הפרטת החינוך הציבורי ונגד העלאת שכר הלימוד, ובעד השכלה משחררת, ביקורתית ושוויונית. מאבקי השנים האחרונות מוכיחים, שיש לסטודנטים היכולת לשנות את התנהלות האגודה, מארגון תאגידי ומסחרי, מקפצה לעסקנים ומנכ"לים, לגוף הנאבק למען זכויות הסטודנטים ומייצג את הסטודנטים, חברתית, כלכלית ותרבותית.

נאסרה גביית חובות מס במקומות ציבוריים

בג"צ קיבל בשבוע שעבר את עתירת האגודה לזכויות האזרח (שהוגשה עוד ב-2007), והורה לרשות המסים להפסיק את גבייתם של חובות מס באמצעות מחסומי דרכים. בפסק הדין נכתב: "קיומו של חוב מס בלתי מוסדר אינו מפשיט את החייב מזכויותיו ואינו הופך את כבודו הפקר. אין לפגוע בזכויות היסוד של האדם ללא הסמכה מפורשת לכך בחיקוק... הנה כי כן כל ניסיון ללמוד כאן על הסמכה שכזו בדרך של פרשנות, או פלפול-בדין לא צלח".

סוף המשבר הקפיטליסטי או סוף הקפיטליזם?

ריאיון עם פרופ' סמיר אמין, הכלכלן המרקסיסטי הנודע, הפעיל באפריקה.

פעולה לשינוי המערכת, רק החל. ובינתיים, בעוד הלילה טרם חלף ואילו היום טרם זרח במלואו, נחשפות מפלצות רבות. איני מתכוון למה שמכונה טרוריות, אלא למסד של ארה"ב, לרבות זה של אובאמה, ולבחירתו בפיקוח צבאי על כדור הארץ. וישנן אשליות, כמו האשליה שניתן לחזור לעבר והאשליות של האיסלאם הפוליטי, של ההינדואיזם ועוד.

אולם אין סיבה לחשוב, כי האנשים המעורבים במאבקים המתרחבים ואשר ימשיכו לצמוח בשנים ובעשורים הקרובים, לא ימצאו צורות ארגון חדשות.

ומה לגבי המאבק למען שחרור אפריקה?

אמין: במחצית השנייה של המאה ה-20 התרחש הגל הראשון של שחרור העמים של הדרום, ובמיוחד של אפריקה. העצמאות, שעמי אפריקה כבשו מחדש, וכן המאבקים של האיכרים והפועלים כמעט בכל ארץ באפריקה, ומאבק הפועלים השחורים של דרום-אפריקה, היו בו-בזמן חלק מהמערכה נגד הניצול בידי ההון. הושגו ניצחונות, אך שום ניצחון אינו סוף ההיסטוריה. החל שלב של סתירות פנימיות, ולכן אנו מתקרבים לגל השני של המאבקים.

אפריקה חשובה מאוד לאימפריאליזם בשל אוצרות הטבע שלה. ארה"ב ושותפותיה בנאט"ו מפתחות אסטרטגיה של בקרה צבאית לגבי האזורים החשובים להן. הן מניחות, שהעמים באפריקה יישארו פאסיביים ולא יפריעו לביות היבשת. אני סבור שהם טועים. הקולוניאליסטים סברו בשעתו, שהמערכת הקולוניאלית תישאר לנצח, וכי העמים האפריקאיים ימשיכו להסתגל אליה, אך זה לא קרה. בדיוק באותה מידה, הרעיון שאוצרות הטבע של אפריקה ייבזזו מבלי שעמי אפריקה יגיבו על כך בנטילה לידיהם של הפיקוח על אוצרות הטבע – הוא שגיאה בשיפוט של האימפריאליזם.

בקונגו מתנהלת כבר עשור מלחמה על אוצרות הטבע ורבים נהרגו. אך במקומות רבים אחרים אין התנגדות...

אמין: עד כה, שוד אוצרות הטבע של אפריקה נמשך. אך אני מעריך שתגדל ההתנגדות הן של העמים והן של החוגים השליטים, של מנגנוני המדינה.

ישנה חלופה לשוד האוצרות, שהיא בנייה של סולידריות בין עמי אפריקה ואסיה במערכה נגד אותו שוד. ישנה כעת אפשרות, שעמי אפריקה ישיבו לעצמם את הפיקוח על אוצרות הטבע, תוך שהם נשענים על המדינות העולות כמו סין, הודו, ברזיל, הזקוקות לצורך התפתחותן למה שמצוי בחלק מהמאגרים, אך המוכנות לדון בהסדר, שיעניק למדינות אפריקה הזדמנות לגישה לאוצרות, בעוד שהאימפריאליסטים תובעים תמיד כניעה מלאה.

באפריקה, כמו במקומות אחרים, נחוצה פוליטיזציה של התנועות החברתיות, כדי שיתפסו את מקום הארגונים, שדרכו ואיברו את אמינותם.

(תמצית הריאיון, שפורסם לראשונה באתר הידיעות

והפרשנות הפאן-אפריקאי Pambazuka, 14.12)

במה עוסק ספרך החדש "לסיים את משבר הקפיטליזם, או לסיים את הקפיטליזם"?

אמין: כותרת הספר מעידה על כוונתו – לדון בשתי אסטרטגיות שונות נוכח הקפיטליזם, המצוי כעת במשבר.

המשבר הנוכחי אינו משבר פיננסי בלבד, שהחל בקריסת המערכת הפיננסית בספטמבר 2008. המשבר הפיננסי עצמו הוא תוצאה של משבר עמוק וממושך, שהחל עוד במחצית שנות ה-70. מאז אנו עדים להתרחבות מתמדת של האבטלה, העוני, אי-היציבות ואי-השוויון. התלות הגוברת במוסדות הפיננסיים, אשר איפשרה לקפיטליזם להתגבר זמנית על המשבר, התגלתה כעקב אכילס של המערכת.

עוד ב-2002 כתבתי, שהתלות המתרחבת במוסדות הפיננסיים היא שתהיה סיבת התפרצות המשבר הבא, וזה אכן מה שקרה.

נוכח המשבר הקיים, האם זה הגיוני להעריך, כי המערכת בצורה שהייתה לה עד למשבר לא הייתה גרועה כל כך, ולכן עלינו לשקמה? זו, למשל, הבחירה שעשו שטיגליץ ואחרים, המכונים ביקורתיים, אף שאינם כאלה. החלופה לגישה זו, החלופה ההגיונית היחידה, לדעתי, היא לראות במשבר העמוק של המערכת סימן לכך, שזמנה עבר. הקפיטליזם הגיע לנקודה, שבה המשך הצבר ההון מעמיק את ההרס של הבסיס לייצור חוזר של הציוויליזציה, ולכן עלינו להתחיל לנוע אל מעבר לקפיטליזם.

האם בכוחן של התנועות, שהחלו בהפגנות בסיאטל ב-1999, להתמודד עם הגלובליזציה הניאו-ליברלית?

אמין: נוכח ההשלכות החברתיות החמורות של הניאו-ליברליזם, התארגנה ההתנגדות, שבאה לידי ביטוי בסיאטל. תנועות המחאה מתרחבות בצפון ובדרום, אך הן נותרו מפוצלות מאוד ובעלות אופי הגנתי. אנשים נאבקים במקום מסוים להגנת זכות מסוימת, הנפגעת ממתקפת ההון על זכויותיהם.

מה שנחוץ הוא להתקדם אל מעבר לפיצול ולקו ההגנתי לעבר בניית ברית רחבה של כוחות מתקדמים, המציגים מטרה שהם בעדה.

אין בידי מרשם של אותה ברית, ואני חושש שאיש לא יבוא עם מרשם כזה. צורות הארגון והפעולה הן תמיד פרי ההמצאה של האנשים המעורבים במאבק, ואינן מוכנות מראש אצל כמה אינטלקטואלים, ואז מיושמות.

במהלך המאה ה-20, אנשים גיבשו דרכים יעילות להתארגנות ולפעולה מול אתגרי התקופה. צורות ארגון כמו איגודים מקצועיים ומפלגות פוליטיות, קומוניסטיות וסוציאל-דמוקרטיות אמיתיות, או תנועות לשחרור לאומי ולשינוי חברתי – צורות פעולה ומאבק אלה היו יעילות באמת והניבו התקדמות עצומה בתולדות האנושות. כעת, בעקבות התמורות במערכת הקפיטליסטית עצמה, אותו גל הגיע לסיומו. כיום, כפי שאמר גראמשי, הגל הראשון הסתיים, ואילו הגל השני, המבטא יותר מאשר מחאה –

נגן על זכויות האדם, גם של אחרים

שלילת הזכות להתייצב בפני שופט – מרוקנת מתוכן את ההליך המשפטי.

"גם אם עצור החשוד בעבירות ביטחון עשוי להישאל שאלות הצופות פני פעולת טרור עתידית, אין משמעות הדבר כי מדובר במעצר סיכולי בלבד, שכן החקירה והמעצר נשענים על עילות הנוגעות למעורבותו בעבירות ביטחון. לעניין הזה העצור הוא בגדר חשוד, יש לפיכך לשמור על זכויותיו כחשוד בפלילים".

עוד הדגיש השופט ריבלין, כי דווקא כאשר מדובר בחשוד בעבירת ביטחון, אשר יכולתו להתגונן בהליכי מעצר מוגבלת מכוח אמצעים אחרים שניתן להפעיל כלפיו, ובכלל זה מניעת מפגש עם עורך-דין - דווקא משום כך יש להקפיד בשמירה על זכותו להיות נוכח בדיונים בדבר המעצר.

השופט ריבלין: "הפגיעה במי שאינו יכול להתגונן מפני מעצרו הן באמצעות נוכחות אישית והן באמצעות נוכחות ייצוגית מושכלת, היא פגיעה קשה ביותר בזכויות האדם, היא עלולה לאיין את תקינותו ולרוקן את תוכנו של ההליך המשפטי".

הצעת החוק הממשלתית פוגעת קשות באיזון שבין הצורך לשמור על זכויות האדם, לבין המטרה של קידום החקירה, שמירת הרציפות שלה והגשמת מטרותיה.

כל עצור הוא אדם נושא זכויות

בית המשפט העליון מייחס חשיבות חוקתית עליונה לעיקרון, לפיו יש לנהוג תמיד בחשוד, המצוי בחקירה, כבאדם הנושא זכויות. לכן זכותו הבלתי מעורערת היא שלא להיחשף לחקירה בלתי הוגנת או לאמצעי חקירה פסולים, כמו הדרתו מהליכים, הרחקתו מבית-המשפט בהליך הנוגע לעניינו ויצירת תנאי חקירה ומעצר, שנועדו לבודדו לתקופה ממושכת מהעולם החיצון. אין שום דרך ליישב בין גישה חוקתית, הרואה באי-מתן הודעה לחשוד על זכותו להיפגש עם עורך-דין מחדל העשוי לפגוע באוטונומיה הרצונית שלו, המצדיק פסילת הודעתו כראיה, לבין גישה המאפשרת יצירת מנגנונים המאיינים ומבטלים מראש את הרצון האוטונומי הזה והחושפים את העצור לתנאי חקירה בלתי הוגנים בעליל. המסקנה המתבקשת היא, שהצעת החוק הממשלתית פוגעת באופן קיצוני בזכויות האדם, מתנקשת בזכויות החשודים בהליך הפלילי, ולפיכך היא מהלך בלתי-חוקתי.

הצעת החוק הזאת היא חלק ממגמה כוללת של התקפה ממשלתית על חירויות וזכויות יסוד, הקיימות בחברה הישראלית. עצורים בעבירות ביטחון הם אולי היעד הכי קל והכי פופולרי לשלילה של זכויות אדם. אבל הם לא האחרונים. הסוגיה שעומדת על סדר-יומנו היא מתקפה כוללת על המרחב הדמוקרטי, על מרחב החירויות והזכויות.

זה מתחיל בעצירים ובאסירים ונמשך במתקפה על זכותם ומעמדם של בני המיעוט הערבי הפלסטיני, אזרחי מדינת ישראל, במתקפה על חירויות ביטוי של אמני תיאטרון, של שחקני קולנוע, של אנשי אקדמיה, של סופרים. הקשר בין כל הדברים האלה הוא ההתקפה על המרחב הדמוקרטי.

אנחנו לא נוותר על הדמוקרטיה, אנחנו ניאבק למען זכויות האדם תמיד, גם כאשר הן נוגעות באנשים אחרים.

הכנסת אישרה ב-20.12 את הוראת השעה בדבר מעצר חשוד בעבירת ביטחון ל-96 שעות, בלא שהובא בפני שופט ובלא שפגש עורך דין. ח"כ דב חנין (חד"ש) התייחס בהרחבה לאופייה האנטי-דמוקרטי המסוכן של הצעת חוק זו. להלן תמצית דבריו.

הצעת החוק בדבר מעצר חשוד בעבירת ביטחון ל-96 שעות (ארבעה ימים) מבלי להביאו בפני שופט ומבלי שפגש עורך דין היא הצעת חוק רעה, המתנקשת בעקרון היסוד של המשפט הפלילי - הבאת העציר לבית המשפט, כדי שביטחון המשפט ישמע אותו ויקיים בפניו דיון בעניינו. זהו הגרעין של תפיסת זכויות האדם במשפט הפלילי. גם עציר בעבירות ביטחון הוא רק חשוד הנושא אתו את זכויות האדם שלו.

חוק דומה בדבר מעצר חשודים בעבירות ביטחון לתקופות ארוכות ללא ביקורת שיפוטית והארכת המעצר שלהם שלא בנוכחותם, נפסל בחלקו בידי בית-המשפט העליון, בפסק-דין שניתן ב-11 בפברואר 2010. הנימוק לפסילה - החוק שולל את הערובות המינימליות הדרושות להבטיח ניהול חקירה הוגנת ופותר פתח להרשעתם של חפים מפשע.

המשפט הישראלי, כמו המשפט הבינלאומי, קבע שורה של כללים, שנועדו להבטיח שמירה על כבודו של אדם הנחקר כחשוד ועל הוגנות ההליך, שבו נבדקת שאלת אשמתו. הכלל הבסיסי במשפט הישראלי הוא, שיש להביא עצור בפני שופט בתוך 24 שעות. הכלל הזה נועד להבטיח, מצד אחד, פגיעה מינימלית בחירותו של החשוד, שטרם הואשם בעבירה כלשהי, ומהצד השני - להבטיח פיקוח שיפוטי שוטף על אופן ניהול החקירה. החובה להביא אדם מייד בפני שופט משמשת ערובה חיונית מפני הפעלת אמצעי לחץ פסולים בחקירה, ומפני הפקרת החשוד לחסדי חוקריו.

פתח לשימוש בעינויים להשגת הודאת שווא

הוראת השעה המאפשרת לעצור אדם ללא פחות מ-96 שעות בלי להביאו בפני שופט ומבלי שפגש עורך דין חמורה במיוחד גם נוכח העובדה, שחקירות ביטחוניות פטריות מחובת התייעוד החזותי בווידיאו, החלה בדרך כלל בעבירות חמורות. מצב זה יוצר קרקע פורייה לשימוש באמצעי חקירה פסולים, ואפילו לשימוש בעינויים להשגת הודאות שווא.

הסכנה, שאדם שנמצא בחקירה מלחיצה כזאת יודה במעשים שלא ביצע - היא סכנה מוחשית ומוכרת. נתונים שנאספו בבית-הספר למשפטים ב"שיבה יוניברסיטי" בניו-יורק מראים, שמתוך 225 מקרים של הרשעות שווא שנבדקו, כאשר החפות הוכחה לאחור מעשה באמצעות ממצאי די-אן-אי, ברבע מהמקרים התבססה ההרשעה השגויה על הודאת הנחקר.

הצעת החוק הממשלתית מותירה על כנה את ההוראה שנפסלה מפורשות בידי בית-המשפט העליון, אשר מאפשרת את הארכת מעצרו של אדם בהיעדרו.

בפסק-הדין, שכתב המשנה לנשיאת בית-המשפט העליון, השופט אליעזר ריבלין, נאמר:

הפגנות נגד הגזענות

בת-ים

כמאתיים פעילים דמוקרטים, וביניהם – פעילי מק"י וחד"ש, חניכי תנועת הנוער העובד ופעילים משכונת עג'מי ביפו הפגינו ב-20.12 בבת ים נגד הפאשיזם והגזענות.

ההפגנה נערכה במחאה על עצרת של אנשי ימין קיצוני, מתנחלים-כהניסטים, וביניהם ח"כ בן ארי, ורבנים וחניכיהם, שבחסות המשטרה קראו קריאות גזעניות נגד העסקת ערבים ומגורי ערבים בעיר.

בהפגנת השמאל, קראו הפעילים: "בת ים - של כולם", "הפאשיזם לא יעבור", ו"יהודים וערבים מסרבים להיות אויבים". המפגינים נשאו שלטים, עליהם נכתב "חד נגן על המרחב הדמוקרטי" ו"גזענות = אלימות".

ח"כ לשעבר **תמר גוז'נסקי**, שהשתתפה בהפגנה, הגישה יום קודם לכן תלונה במשטרת בת-ים על הסתה גזענית וארגון ההפגנה בידי קבוצת כהניסטים המכנים עצמם "יהודים למען בת ים יהודית".

בתלונתה למשטרה כתבה גוז'נסקי, כי מארגני ההפגנה, הקשורים בפעילי כ"ך מהתנחלות יצהר, הדביקו ברחבי העיר בת-ים כרוזת נאצה גזענית נגד אזרחים ערבים. בכרוזת כלולות הקריאה לא להשכיר דירות לערבים וההפחדה מפני התרועעות עם ערבים.

קריאות אלה, כתבה גוז'נסקי, הן גילוי איבה בשל מוצא לאומי, כלומר - גזענות לפי ההגדרה בחוק העונשין (סעיף 144א): "גזענות" - רדיפה, השפלה, ביזוי, גילוי איבה, עוינות או אלימות, או גרימת מדנים כלפי ציבור או חלקים של האוכלוסיה, והכל בשל צבע או השתייכות לגזע או למוצא לאומי-אתני".

בסיום תלונתה כתבה גוז'נסקי: "אני מצפה שהמשטרה תמנע את ההפגנה ותגן על הציבור בבת ים מפני הגזענים".

ראש עיריית בת-ים, **שלומי לחיאני**, אמר בתגובה לפרובוקציה של הימין הקיצוני: "אני מסתייג מכל האמירות הגזעניות. בבת ים ישנה חברה מגוונת. העיר בת ים אמרה אמירה מאוד ברורה לבן גביר וחבר מרעיו - לא רוצים אתכם פה. לא רוצים את הגזענות, לא רוצים את האמירות המבישות. יש פה מדינת חוק. שיחפשו עץ אחר לטפס עליו".

מיתר

במיתר, צפונת לבאר-שבע, זעמו על הצטרפות רב היישוב, משה ביגל, למכתב הרבנים הגזענים, האוסר מכירה והשכרה של דירות לערבים, לפליטים ולמהגרים.

עשרות מתושבי מיתר קיימו בשבוע שעבר הפגנות סוערות נגד הרב ביגל, מול ביתו ובמרכז המסחרי. הם הדגישו, כי דבריו של רב היישוב גזעניים ופוגעים בדמוקרטיה הישראלית, ואינם מייצגים את עמדת התושבים, לרבות הדתיים שביניהם.

ראש מועצת מיתר, אבנר בן גורא, התנער מהצעד שנקט הרב ביגל: "ברצוני להבהיר בצורה שאינה משתמעת לשתי פנים, כי אני דוחה בשאט נפש את דברי הרב משה ביגל בכל הנוגע לעצומת הרבנים נגד השכרת דירות לערבים ולפליטים. אנשי מיתר דוגלים בפלורליזם רעיוני והיישוב מתנהל על פי ערכי הדמוקרטיה והשוויון. דרשתי מהרב לחזור בו מדבריו, כפי שצוטטו באמצעי התקשורת".

אלפים הפגינו בת"א למען הפליטים

אלפים הפגינו ב-24.12 בת"א נגד הקמת מחנות מעצר לפליטים ונגד הגזענות. בתום ההפגנה נערכה בגן מאיר עצרת, בה נשא דברים ח"כ **דב חנין** (חד"ש), שאמר:

"לא הפליטים הם אויבי תושבי השכונות. לתושבי השכונות, למבקשי המקלט ולפליטים יש אויב אחד: מדיניות המזניחה ומקפחת את השכונות וגם מפקירה את הפליטים ומבקשי המקלט. אסור לאפשר לימין הקיצוני לחרחר שנאה ולהשתמש במצוקות הקיימות, כדי להסית. הממשלה חייבת לגבש מיד מדיניות כוללת לטיפול במבקשי המקלט ובמצוקות החברתיות כאחת. לישראל ולעיר ת"א-יפו חובה מוסרית, אנושית ויהודית כלפי הפליטים, אבל אין להטיל את עול הדאגה על השכונות המוחלשות ביותר".

ההפגנה אורגנה בידי פעילים חברתיים ונציגים של הפליטים ומבקשי המקלט. עם הארגונים שקראו להפגנה: מק"י, חד"ש, האגודה לזכויות האזרח, אמנסטי סניף ישראל, אנו פליטים, א.ס.ף, מוקד הסיוע לעובדים זרים, סולידאריות שייח ג'ראח, קו לעובד ורופאים לזכויות אדם.

הרס שמיני של אל-עראקיב

ב-23.12, הרסו פקחי מינהל מקרקעי ישראל וכוחות משטרה בפעם השמינית מבנים אירעיים שהוקמו בכפר הבלתי-מוכר אל עראקיב, השוכן סמוך לרהט. פעילים מרחבי הנגב, שהתאספו בכפר נוכח היערכות המשטרה, לא הצליחו למנוע את ההריסה.

פורום דו קיום בנגב לשוויון אזרחי קרא לממשלת ישראל להפסיק לאלתר את הרס אל-עראקיב, כמו גם את הריסות הבתים בשאר הכפרים הלא-מוכרים בנגב. רק פתרון שיכיר בכפרים הלא-מוכרים יוביל לפריחה אמיתית של הנגב ולחיים משותפים בכבוד של תושבי הנגב היהודים והערבים.

אונ' בן-גוריון: לא לכרוז נגד הפאשיזם

הנהלת אוניברסיטת בן-גוריון אסרה על סטודנטים לחלק בשטח הקמפוס כרוז תחת הכותרת "סולידריות נגד הפאשיזם", שעליו מופיעה תמונתו של שר החוץ ליברמן. העלון מותח ביקורת על שורה של הצעות חוק, ובהן "חוק הנאמנות" ו"חוק ועדות הקבלה". דיקן הסטודנטים באוניברסיטה נימק את האיסור על חלוקת הכרוז בכך, ש"הפרסום מהווה לשון הרע". יש לציין, כי העלון הופץ באוניברסיטאות אחרות. הסטודנטים בכך-גוריון הודיעו שייערערו על ההחלטה, הפוגעת בחופש הביטוי.

הפגנה נגד הדיכוי בסילוואן

ב-24.12 נערכה בשכונת סילוואן במזרח ירושלים הפגנה תחת הכותרת "די לדיכוי - נאבקים בדיכוי בסילוואן".

המפגינים מחו על הודעת כוחות הביטחון על כוונתם להפעיל נגד **עדנאן ג'ית**, פעיל קהילתי ופוליטי, תושב סילוואן, אמצעי קיצוני של הגלייתו מקהילתו, ממשפחתו ומפרנסתו למשך ארבעה חודשים. צו ההגליה, אם יוצא, יתבסס על תקנות ההגנה לשעת חירום, שנותרו מהתקופה שבה דיכא המנדט הבריטי את תושבי הארץ.

האיום בהגליה נועד להפחיד את הפלסטינים תושבי סילוואן ואת הכוחות הדמוקרטיים היהודיים, השותפים למחאה הדמוקרטית והבלתי-אלימה נגד ההתנחלות היהודית בסילוואן.

העובדים מתנגדים להפרטת אגרקסקו

הפגנת ענק בבלעין ב-31.12

כמעט שש שנים חלפו, מאז החלו תושבי הכפר בלעין בהפגנותיהם נגד הגדר, אשר גזלה את אדמותיהם. למעלה משלוש שנים חלפו מאז פסק בג"ץ, כי יש לשנות את תוואי הגדר באזור בלעין.

הוועדה העממית בכפר הכריזה על 31 בדצמבר כעל "יומה האחרון של גדר ההפרדה הגזענית". תושבי בלעין מזמינים את כל תומכיהם - ישראלים, פלסטינים ובינלאומיים - להגיע לכפר להפגנת ענק.

להרשמה לאירוע: נגד גדרות 052-6306787

עובדי פילת התארגנו והציגו דרישות

עובדי חברת פילת, העוסקת באבחון ובמיון מועמדים לעבודה, התארגנו במסגרת כוח לעובדים. עובדי פילת זועמים על אי-תשלום עבור שעות נוספות, פגיעה בתנאי העבודה ושכר לא הולם. הוועד הזמני שלח ב-8.10 פנייה להנהלה להכיר בו כארגון יציג ולנהל עמו מו"מ על הסכם קיבוצי, אך הנהלת החברה אינה מוכנה להיכנס למו"מ. נוכח הסכמת, שוקלים העובדים לנקוט צעדים ארגוניים.

הסכם קיבוצי לבז"ן וכרמל אולפינים

הסכם ראשון מסוגו נחתם לאחרונה בין הנהלת החברות הממוזגות בתי הזיקוק (בז"ן) וכרמל אולפינים לבין ראשי הוועדים של חברות אלה וההסתדרות במרחב חיפה. ההסכם קובע, כי עובדים חדשים, שנקלטו במפעלים אלה החל מאוקטובר השנה, יזכו בתנאים זהים, לרבות שכר מינימלי לעובדים חדשים בדירוג המינהלי ולטכנאים של 5,100 אלף שקל.

האוצר יזרים 55 מיליון שקל לחברת אגרקסקו, חברת יצוא התוצרת החקלאית הגדולה, הנמצאת בבעלות משותפת של המדינה, מועצות הצמחים ותנובה, אך זאת בתנאי שיבוצעו פיטורי עובדים והפרטה. גורמים במשרד החקלאות העריכו את שווייה של אגרקסקו ביותר מ-500 מיליון שקל.

בעבר החליט שר החקלאות שאול שמחון, מראשי העבודה, על הפרטת אגרקסקו. הממשלה התנתה את יישום ההפרטה בהסכמת החקלאים (באמצעות מועצות הצמחים) לא להחזיק, לאחר ההפרטה, בשליטה בחברה, ולהסתפק ב-49% בלבד מהשליטה. במסגרת ההפרטה, תימכר השליטה (51%) בחברה, תוך כדי מכירת כל אחזקות המדינה.

חקלאים רבים מתנגדים למהלך. גם ועד העובדים, המייצג את רוב 500 העובדים באגרקסקו, אינו מצדד בהפרטה.

חרף העובדה שתנובה, שבבעלות החברה הרב-לאומית אייפקס, נמנית בין בעלי חברת אגרקסקו – הממשלה אינה דורשת את השתתפותה במאמצים לייצב את החברה. סבורים, שתנובה המופרטת מעוניינת להשתלט על אגרקסקו.

העובדים סגרו שערי מפעל התכופ

בגלל הלנת שכרם

מאה עובדי המפעל "התכוף" לייצור רכבי כיבוי אש, רכבים ממוגנים, מתדלקות ומתדלקות מטוסים ומכולות לטיהור אבי"כ, סגרו ב-23.12 את שערי המפעל שבנצרת עילית, עד אשר יקבלו שכרם במלואו. העובדים לא קיבלו משכורות מזה חודשיים. כמו כן, לא הפרישה ההנהלה מזה כחצי שנה לפנסיה.

בעקבות לחץ שהפעיל מרחב עמקים צפוני בהסתדרות, קיבלו עובדי "התכוף", 2,000 שקל מקדמה על חשבון השכר המולך. לאון פרץ, יו"ר המרחב, התריע: "אי תשלום שכר ותנאים סוציאליים לעובדים הוא איתות לקראת סגירת המפעל, ואילו הסגירה תהיה מכה קשה לעובדים, כולם תושבי האזור, אשר יתקשו למצוא מקום עבודה חלופי".

האוצר נסוג ושביתת הנמלים בוטלה

שביתת עובדי נמלי אשדוד, חיפה ואילת, שהייתה צפויה להתחיל ב-20.12, בוטלה לאחר משא ומתן לילי בין משרד האוצר לנשיא התאחדות התעשיינים, שרגא ברוש. בפגישה הסכים משרד האוצר, כי ההסכמים הישנים בנושא הפרמיות של העובדים ומבנה חברות הנמל יישמרו. מדובר בהסכמים קודמים, שסוכמו בנמלים בשנים 2001 ו-2005.

אזכרה במלאות שנה למותו של

משה (מוסא) חורי

תיערך ביום ה', 30.12, בשעה 18.30, בבית המשפחה, רחוב הרכסים 6, רמת-גן, משפחת חורי

מק"י-חד"ש ירושלים

רחוב כורש 14, כניסה ד'

פאשיזם - מה זה ואיך נאבקים בו?

סדנה בת ארבעה מפגשים. שעת ההתחלה - 19.30.

מפגש ראשון - יום ד', 5.1

פאשיזם: גידול פרא או בן חוקי? - תמר גוז'נסקי

מפגש שני - יום ד', 12.1

הון, שלטון ופאשיזם - ד"ר אפרים דויד

מפגש שלישי - יום ד', 19.1

ללמוד מהניסיון, התנגדויות לפאשיזם, הצלחות

וכישלונות - ח"כ דב חנין

מפגש רביעי - יום ג', 25.1

כיצד נתמודד עם הסכנה הפאשיסטית כאן ועכשיו

- ח"כ מוחמד ברכה

לפרטים נוספים: הגר - 054-9462332, אדם - 052-5830724